

Inleiding

In deze viering willen we het hebben over duurzaamheid.

Het gaat ons daarbij vandaag niet om praktische maatregelen, hoe belangrijk die ook zijn, maar om de grondhouding die daaraan vooraf gaat, een grondhouding van 'eerbied voor de schepping', eerbied voor alles wat groeit en leeft, planten, dieren, mensen, eerbied voor de aarde zelf.

Wie vanuit die grondhouding leeft zal als vanzelf rekening houden met de aarde en al het leven. Gemakkelijk is dat niet, omdat de hele maatschappij gericht is op het bevredigen van de eigen behoefte, op meer is beter, meer besteden is meer genieten.

Vandaag is er niet één overweging, maar een aantal korte bespiegelingen over mensen en duurzaamheid, afgewisseld door liedjes en af en toe een stilte.

We zingen: Van U is de aarde en die haar bewonen (VL48), een vrije bewerking van Psalm 24. We zingen het zonder herhalingen.

Thema 1: Elia (1 Kon 19)

De profeet Elia heeft een groot deel van zijn leven gewijd aan het bestrijden van de Baäldienst. Hij ontmaskerde de 450 Baälpriesters als charlatans, en doodt hen dan met eigen hand – verschrikkelijk – . Daarop zweert Koningin Isebel die de Baäl-dienst in Israël heeft geïntroduceerd om Elia te doden. Elia moet vluchten en verstopt zich in een grot in de woestijn. Dan hoort hij de stem van Jaweh, die hem vraagt naar buiten te komen, voor zijn aangezicht.

Er staat dan:

¹¹Toen trok Jahwe voorbij.

Voor Jahwe uit ging een zeer zware storm, die bergen deed splijten en rotsen verbrijzelde.

Maar Jahwe was niet in de storm.

Op de storm volgde een aardbeving.

Maar ook in de aardbeving was Jahwe niet.

¹²Op de aardbeving volgde vuur.

Maar ook in het vuur was Jahwe niet.

Op het vuur volgde het suizen van een zachte bries.

¹³Zodra Elia dit hoorde, bedekte hij zijn gezicht met zijn mantel, ging naar buiten en bleef staan aan de ingang van de grot.

Elia vertelt God dan hoe hij zijn best heeft gedaan, hoe hij de Baäl-dienst heeft uitgeroeid en dat alles nu toch verloren is. God antwoordt hem:

¹⁵Keer terug op je schreden en ga door de woestijn naar Damascus; als je daar gekomen bent, moet je Hazaël zalven tot koning van Aram. 16Jehu, de zoon van Nimsi, moet je zalven tot koning van Israël, en Elisa, de zoon van Safat uit Abel-mechola, moet je zalven tot je opvolger als profeet.

Er is over deze tekst heel veel te zeggen. Voor nu haal ik er maar twee dingen uit: God is niet in het geweld, in het spectaculaire, maar in de stilte.

En dat geldt evenzo voor de mens. Spectaculaire acties halen de voorpagina's, maar het zijn vaak de stille volhouders, die het verschil maken.

En God vraagt Elia om een nieuw begin, met andere mensen: 2 nieuwe koningen en een nieuwe profeet. Elia's tijd is voorbij. Een ander moet zijn werk voortzetten.

Dat zal een klap geweest zijn voor Elia en meteen een grote troost.

Ook voor ons is het een les en een troost. Wij hoeven de wereld niet alleen te verbeteren, wij zijn niet onmisbaar. We doen het samen met anderen, en als wij wegvallen dan nemen anderen het over. Het is als het zaad dat in de aarde valt. Ida Gerhardt zegt daarvan:

Gij moet het eenzaam laten
het zaad dat ligt te slapen
en dat al kiem gaat maken
Dit eerstelings bewegen
van leven binnen leven
vermijd het te genaken
Laat het stil in zijn waarde
zaad in de donkere aarde
en het zal groen ontwaken.

Het lied heet over de eerbied. Wij zingen het op de melodie van Jan-Willem. Die melodie past prachtig bij de tekst: de eerbied, het verstilde, het overlaten – en dat is iets heel anders dan onverschillig laten. De woorden eerbied – stille kracht – volhouden zullen in deze viering steeds terugkomen.

Zingen we nu: *Over de eerbied*.

Seattle

Ik lees jullie enkele fragmenten voor van een speech van indianenopperhoofd Seattle uit 1854

Het grote opperhoofd in Washington heeft gesproken: hij wenst ons land te kopen. Hoe kun je de lucht, de warmte van het land kopen of verkopen? Dat is voor ons moeilijk te bedenken. Als wij de prikkeling van de lucht en het kabbelen van het water niet kunnen bezitten, hoe kunt u het dan van ons kopen?

Elk stuk land is heilig voor mijn volk. Iedere spar, die glanst in de zon, elk zandstrand, elke nevel in de bossen, elke open plaats, elke zoemende bij is heilig in de gedachten en de herinnering van mijn volk.

Het sap dat in de boom opstijgt draagt de herinnering van de rode man.

Een dode blanke man vergeet het land van zijn geboorte als hij zijn tocht naar de sterren begint.

Onze doden vergeten dit land nooit, het is de moeder van de rode man.

Wij zijn een deel van de aarde en de aarde is een deel van ons.

De geurende bloemen zijn onze zusters, het rendier, het paard, de grote arend onze broeders. De schuimkoppen in de rivier, het sap van de weidebloemen, het zweet van de pony en van de man: het is allemaal van hetzelfde geslacht, óns geslacht.

...

Wij weten dat de blanke man onze manier van leven niet begrijpt.

Voor hem is het ene stuk grond gelijk aan het andere.

Hij is een vreemde die in de nacht komt en van het land neemt wat hij nodig heeft. De aarde is niet zijn broeder, maar zijn vijand. En als hij die veroverd heeft trekt hij verder. Hij behandelt zijn

moeder de aarde en zijn broeder de lucht als koopwaar, die hij kan uitbuiten en verkopen als bonte kralen.

Tot zover de speech van Seattle. We hebben hem in de loop der jaren hier verschillende keren geciteerd. Het is overigens de vraag of de speech ooit zo is uitgesproken. De tekst werd pas 32 jaar later gepubliceerd en het kan best zo zijn dat de speech toen is verzonnen.

Maar maakt het uit? En verschilt de speech van Seattle daarin van de verhalen in de bijbel? Het gaat erom dat hier twee verschillende manieren van omgaan met de aarde worden beschreven. Aan ons de keus.

Stilte

Wij zingen 'Groeit mijn verlegenheid'.

GROEIT MIJN VERLEGENHEID

Herman Verbeek

1. Groeit mijn_ ver - le - gen_ heid om_ het te - veel
de aar-de kan dit niet ver - dra - gen, er is geen he - melmeer,
in da-gen hoorde ik geen vo - gel, en men - sen moeten maar.

2. Zo zou ik willen zijn als licht in licht
een natte weide waarin paarden een kind dat adem brengt
een hand die tekent op de ochtend het is alweer voorbij
3. En langzaam keert een stem zich naar mij toe
en leert mij jonge sterke woorden hoe eenvoudig gaat en recht
hoe groot de ziel wel blijkt naarmate ik zelf geringer wordt
4. Hoevelen zijn wij nu in dit verlies
geloven doen zij in hun wapens zij zijn hun eigen god
vrees niet vertel me uw verlangen verlegen lief gezicht.

Herman Verbeek

Het lied 'Groeit mijn verlegenheid' dat we net zongen gaat over de schoonheid en teerheid van de schepping, en de bruutheid waarmee de mens - de blanke man, zou chief Seattle zeggen – de schepping vernietigt. Het lied is van Herman Verbeek; Verbeek priester, dichter, vier jaar voorzitter van de PPR, tien jaar lid van het Europees parlement, hij was daar hartstochtelijk pleitbezorger van biologische boeren. Verbeek een warme man, maar tegelijkertijd onverzettelijk.

Hij schreef veel liedjes over milieu, boeren, eenvoud, rechtvaardigheid, strijdbaar zijn. Wij zingen er vandaag vier van.

Het is een wijd verspreid misverstand, zegt Verbeek bij het lied "Mensen aarde" dat wij straks gaan zingen; het is een wijd verspreid misverstand dat de mens boven alles verheven is, de koning(in) van de schepping, heerser over de aarde, bedwinger van de natuur, bezitter van de grond, van het gewas en het vee, have en goed. Misschien is de mens het gevaarlijkste wezen van de schepping.

Misschien is hij een uit de hand gelopen evolutie, een zo dominant geworden soort dat hij zichzelf ten gronde richt. (...) Kan de aarde deze mensheid aan? Zal zij zich ervan ontdoen?

Is dat de apocalyps van de eco-catastrophe? Geen plotselinge nucleaire holocaust, maar de sluipende eco-dood? Is er een keer? Wie keert het tij? ...

Mensen zullen nooit mensen zijn als zij niet leven van aarde, van de aard van de aarde. Ze zullen pas mensen worden als zij zich daarvan weer afhankelijk weten en er aan gebonden. Mensen die ingrijpen als de natuur gevaarlijk wordt en die de handen thuishouden waar zij de natuur in gevaar brengen. Boerenlandbouw zou daarin voor kunnen gaan. Zo zal zij weer hoog in ere staan. - tot zover Herman Verbeek.

Mense Aarde

De aarde behoort niet de mensen

De mensen behoren de aarde

De aarde bedreigt niet de mensen
de mensen bedreigen de aarde

De aarde verlaat niet de mensen
de mensen verlaten en de aarde

De aarde vergeet niet de mensen
de mensen vergeten de aarde

De aarde verleert niet de mensen
de mensen verleren de aarde

De aarde verraadt niet de mensen
de mensen verraden de aarde

De aarde behoeft niet de mensen
de mensen behoeven de aarde

De aarde bedankt niet de mensen
de mensen bedanken de aarde

Grootouders en Kleinkinderen

Twee maal per maand staan ze donderdagmiddags op het Plein, de 'Grootouders voor het Klimaat.' – een groepje van van 15 – 40 grootouders, die zich zorgen maken over de wereld die ze hun kleinkinderen achter laten. Niet spectaculair, maar volhardend in hun zorg.

En de kleinkinderen zelf? Voelen die zich wel betrokken bij het milieu?

Dat hebben ze de laatste weken ondubbelzinnig laten zien, eerst in België, nu ook in Nederland. Gestuurd door hun ouders, zeiden sommigen schamper. Alsof pubers zich laten sturen door hun ouders.

In de krant zag ik een foto van een meisje met op haar spandoek *'Ik val op mannen met een kleine ecologische voetafdruk'*.

Dat er maar heel veel van zulke mannen en vrouwen mogen zijn!

We zingen 'Inwonen bij de vogels'

map 111

Franciscus

Franciscus van Assisi stamde van rijke ouders. In zijn jeugd was hij een echte levensgenieter. Maar als jonge twintiger maakte hij een radicale ommezwaai: hij ging een leven leiden van uiterste eenvoud, armoede, gebed en dienstbaarheid aan armen en zieken.

Met een paar vrienden koos hij 3 teksten uit de heilige schrift als leefregels:

Uit Mt 19: "Als je volmaakt wilt zijn, verkoop dan alles wat je hebt, geef je eigendom aan de armen en je zult een schat in de hemel hebben. Kom dan terug en volg mij. "

Uit Lc 9, waar Jezus tot zijn leerlingen zegt: "Neem niets mee voor onderweg, geen staf, geen brood, geen geld, en ook moeten jullie geen twee hemden hebben."

en uit Mt 16: "Wie achter mij aan wil komen, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en dan mij volgen."

Dat werd het begin van de Orde van Franciscus, de orde der minderbroeders.

Er doen tal van verhalen over Franciscus de ronde. Befamd was hij om zijn eerbied en liefde voor de natuur.

Tegen het einde van zijn leven schreef Franciscus het zonneliied, waarin hij de hele schepping groet en eert als broeder en zuster.

Wij beginnen de voorbeden met het zonneliied, en steken bij elke bede een lichtje aan.

Allerhoogste, goede God,
in alles is uw onvolprezen scheppingskracht te zien.

In broeder zon die ons verlicht,
in maan en sterren,
stralend als ze aan de hemel staan.

(lichtje)

In broeder wind, die ons verfrist,
de levensadem in ons blaast
en ons op wolken draagt.

(lichtje)

In zuster water, die ons wast,
die helder is en puur.

(lichtje)

In broeder vuur, zo hartverwarmend
vrolijk, sterk en stoer.
Een lichtend baken op ons pad.

(lichtje)

In zuster moeder aarde, die ons voedt
en ons verrast met bloesembomen,
zoete vruchten, groene grassen.

(lichtje)

En in ons mensen, als we zonder angst
uw lieve vrede durven delen tot het eind,
tot in de komst van zuster dood.

(lichtje)

-- Er is nu gelegenheid om meer voorbeden te doen.

We zingen als tafellied 'Neem maar zie de aarde' uit map 124.

Breken en delen

We zingen: Onze Vader verborgen

Actie en Informatie

collecte voor het maaltijdenproject Lukaskerk

Duurzaam

Duurzaamheid gaat om de aarde maar ook om de mensen
Want hoe kan er een duurzame wereld zijn
als mensen niet met elkaar in recht en vrede leven.

Zegen

We sluiten af met de Franciscaanse zegenwens:

Moge God ons zegenen met onrust bij gemakkelijke antwoorden, halve waarheden, en oppervlakkige relaties zodat er diepgang vanuit ons hart moge leven.

Moge God ons zegenen met boosheid over onrechtvaardigheid, onderdrukking, en uitbuiting van mensen, zodat we werken voor rechtvaardigheid, vrijheid, en vrede.

Moge God ons zegenen met tranen die we plengen voor hen die lijden door pijn, verwerping, honger en oorlog, zodat we onze handen zullen uitstrekken tot troost.

En moge God ons zegenen met zoveel dwaasheid dat we geloven een verschil te maken in de wereld. Zodat we kunnen doen waarvan anderen zeggen dat het onmogelijk is.